

Philippos azt mondta róla: „Demosthenes igazat beszél, mert ő az egyetlen szónok, aki soha semmit nem kapott tőlem” — akkor mégis el kell róla hinnünk: nem volt mindennapi ember, mert életét tette rá, hogy megmentse hazáját a véztes pusztulástól.

Kemény Gábor

Márai Sándor, Vasárnapi krónika. Révai Testvérek. 318 old. Budapest. 1943.

Márai ebben a krónika-sorozatban egy sajátos irodalmi műfajt bontakoztat. Esszéket nyújt. Születési körülményeik azonban meditációs hangnemet kívántak és így szinte lírai hangulatot keltenek. A háborús Európa egy-egy jelenségét, látószólag szürke napi eseményét, gyakran egy-egy személy emberi attitűdjét teszi bennünk Márai vizsgálat tárgyává. Az író annak a humanista felfogású életformának ábrázolója, amely konzervatív szokásaival, választékosan liberális világnézetével és nemes civilizáltságával a nyugati kultúrát keretezte. Egy letűnőben levő életformát idéz meg az irodalom eszközeivel a Szellem és Emberiség ítéloszéke elé és próbál számára igazságot szolgáltatni: elismerést vagy ítéletet. Ezért jellemzi művét Márai a következőképpen: „Ezek a sorok a ma élő nemzedék egyik legtragikusabb életszakának pillanatait örökíti meg.”

A szolid és közvetlen hangú esszék az utóbbi néhány évnek valóban nemcsak történeti jellemrajzából mutatnak be vonásokat, hanem bennük az író az európai ember lelkiismeretvizsgálatát is végzi. Eszméket és öntudatra ráz, olykor megszégyenít. Az eseményeknek és tárgyaknak (óra, lámpa, szótár, könyvek) jelképes jelentését találékonyan ismeri fel és szemléletesen ábrázolja.

A kötet célzatát legjobban a következő cikkek érzékeltetik: *Búcsú, Háború, és béke, A szigetek elfogytak, Jakab polgár anyja, A szív, A könyvek bosszúja, Bizalom, Ambrus és a mérték, Lovagi játék*. Gondolatai a legtisztább emberség eszméje körül röpdösnek. Elmélkedéseinek tárgya mindig a kultúrált emberség legszebb virága: a nemes, öntudatos szellem. Néhány elmélkedésnek gondolatmenete azonban egysíkú s az ihletést keltő vezérgondolat kifejtése után kissé pleonasztikus. Krónikáiban olykor a szalonok öncélú, sznob-ízű affektációja is hangot kap, aminek okát azonban kereshetjük az egyéni sajátosságok mellett a műfaj természetében is.

Márai a könyvekről szólva gyakran hangoztatja, hogy csak az az irodalmi alkotás lehet felelősségteljes művészi munka, amely *feleletet* tud adni a hozzáfordulóknak egy-egy mélyről jövő, emberi kérdésre. Ezt kísérte meg Krónikáiban az író. Válaszeit megfontoltsággal és mértéktartással fogalmazza: kielégít és megnyugtat. A kötetet érdemes többször fellapozni.

Visy József

Magyar Cserkészvezetők Könyve. I. kötet: A cserkészneveléstana. Szerk.: *vitéz Temesgy Győző dr.* IV. kiad. Bp. 1942. 348 lap, 6 pengő,

A folytatólag megjelent „Vezetők Könyve” sorozat kötetei irányítást és segítséget akarnak adni mindazoknak, akik önzetlenül vállalkoznak a cserkészvezető nehéz, felelősségteljes munkájára. A most ismertetendő kötet új kiadásában a cserkésznevelés elvi alapjain, világnézetű és nevelői elvein nem történt változás, mert azokat az élet és a hozzáértők ítélete már szentesítette, csupán a szervezet tárgyalásában mutatkoznak eltérések.

A kötet I. része a cserkészzet mivoltával foglalkozik. „A cserkészzet nem elmélet, hanem merőben gyakorlati valami: élni és cselekedni engedi a fiút; az átélés erejével nevel”. A cserkészzet nem tömegmozgalom; a magyar életformát és keresztény világnézetet élni vágyó fiú önként lesz cserkészzé, önként veti alá magát az öt új oktatói és nevelői eljárással vezetõ mozgalomnak. Eseménye: a kötelességet keresõ, országépítõ és honvédõ magyar.

A II. rész a cserkészszmunkára alkalmas vezetõ tulajdonságait boncolgatja. Jellemes legyen a vezetõ, erkölcsi meggyõzõdése evangéliumi alapokon nyugodjék; érezze a pihenés nélküli önnevelés és tökéletesedés szükségességét, legyen hivatása az önzetlen munka, és rendelkezék egészséges, józan valóságérzéssel. — Viszonya a cserkészekhez a feszélyezettség nélküli közös munkával közös célra törekvõ munkatársak viszonya.

A III. rész, a mû legfontosabb fejezete, a cserkész-jellemnevelés nevelés-tanát adja. Megismertet a cserkészjellemnevelés eszméivel és anyagával a tíz törvény magyarázatán és módszeres feldolgozásán keresztül megadja a gyakorlati módszereket és eszközöket (vezetõ példája, egyénisége, a cserkész-csapat légköre, vallásos, erkölcsi és nemzetpolitikai kérdések megbeszélése, napi jótett, munka, játék, fogadalom, nagytábor stb). Igyekszik elkerülni a cserkész-nevelésben jelentkezheto veszedelmeket (túlságos hév a cs. munkában, iskolai kötelességek elmulasztása, cinkos-szellem, egymásközi barátkozás). — Kimagaslík komoly mondanivalóival a „Fegyelem a cserkészzetben” c. fejezet. A teljes szabadságra épülõ fegyelem nem felel meg a cserkészzetnek, mert az egyéniség útja a szabadsághoz a fegyelemen át vezet. A fiúk akarják a fegyelmet, akarnak engedelmeskedni. Keresztény fegyelemre, a teljes szabadságnak a teljes fegyelemmel való összekapcsolására van szükség. A jelszó: belsõ szabadság (ismer és szeret formákat) — belsõ fegyelem (tud engedelmeskedni fõnntartás nélkül). Rávezt arra, hogy az igazi fegyelem az ön-fegyelem. Így lesz a fegyelem eszköz az önfegyelem elérésében, az engedelmesség eszköz a szabadság megvalósításában. — Legnehezebb probléma természetesen a büntetés kérdése. A büntetõ eljárás helyes feltételeken nyugodjék: ne legyen szidalom, megtorlás, hanem buzdító, bátorító megelõzõ eljárás; a fiú lássa a büntetés igazságos voltát és vele javasoltassuk a büntetés módját. Testi fenytésnek, nyilvános megszégyenítésnek nincs helye a cserkészzetben.

A IV. rész a gyakorlati cserkészszmunka nevelés-tanával foglalkozik. Az évekre elkészített munkatervvezet (kirándulások, táborozás, próbák) mindenben a jellemnevelést szolgálja. Megszívlelendõ útbaigazításokat kapunk itt a próbáztatás módozataira. — Hangsúlyozza a cserkész-tábor fontosságát, ahol az elmélet gyakorlati keresztülvitelére kerül a sor.

Az V. rész a cserkészzet különleges munkaterületeivel ismertet meg. Fejtegeti a cserkészzet és egyéb nevelõ tényezõk (iskola, leventesség, Vöröskereszt) kapcsolatait, a cserkészzet szerepét a kisfiú és a legény életében, kiemeli a férficserkészek munkaközösségeinek (sajtó, pedagógia, szociális szolgálat, szõrvány- és telep gondozás, hadigondozás stb.) nagy horderejét és fontosságát, útmutatásokat ad a munkásifjú-cserkészzet vezetésére, falusi csapatok alakítására, tárgyalja az új munkaterületet keresõ regõscserkészzet szerepét fõképen a szõrványgondozásban, beszél a fillérekrol sokgyermekes magyar családok számára otthont teremto telepítõmunkáról, és végül a magyar hazának kiváló pilótákat adó cserkészrepülés nemzetvédelmi jelentőségérõl.

A VI. rész a cserkészzet történetét vázolja. Az utolsó rész a cserkészmozgalom szervezetét (országos, kerületi, járási szervek, a cserkészcsapat szervezete) tárgyalja. — A Függelék gyakorlati irányításokat ad a vezető megbízására, igazolására, a cserkészfogadalom szertartására, a cserkészirodalomra, a munka megindítására vonatkozólag. A táblázatokkal ellátott, s nagyjaink műveiből idézeteket adó, átfogó mű írói a vezető cserkészferfiak köréből kerültek ki. (Sík S., Temesy Gy., Éry E., Velösy Béla és Elek, Demény M., Kosztérszitz J., Faragó E. stb.) — Nemcsak a cserkészvezető, hanem a fiúnevelés problémájával foglalkozó minden tanár számára gondolat-keltő és gyakorlati eligazítást nyújtó, értékes könyv.

Alpár Gyula

Dr. Bukovszky Ferenc, Mennyiségtani szakterem. Kőszeg, 1943.
(Különlenyomat a kőszegi evangélikus „Gyurátz Ferenc” Leánynevelő Intézet és Leánygimnázium 1942—43 Évkönyv-éből.)

A szakterem rendszert az a ma még az általános gyakorlatnak megfelelő osztály-terem rendszerrel szemben az jellemzi, hogy nem az egyes osztályok hanem az egyes tárgyak tanítása folyik külön u. n. szaktermekben. A cél amit a szakterem rendszerrel meg akarunk valósítani az, hogy az egyes tárgyak oly termekhez jussanak, melyek berendezésük és felszerelésüknei fogva az ill. tárgy tanítása szempontjából a legmegfelelőbb feltételeket biztosítják.

Ilyen értelemben vett szakterem-megoldások bizonyos tárgyak tanításával kapcsolatban, már meglehetősen hosszú múltra tekintenek vissza középiskoláinkban. (Tornaterem, rajzterem, fizikai-, kémiai-, természetrajzi előadó-termek.)

Ha most egyelőre csak az elméleti tárgyakat tekintjük a felsoroltak közül akkor szembetűnő, hogy épen azokról a tárgyakról van szó, melyeket már régebbi pedagógiai felfogás mint szemléltető tárgyakat állított szembe a tárgyak második csoportjával; melyekkel kapcsolatban a szemléltetés kérdése egész a legújabb időkig vagy egyáltalában nem, vagy legfeljebb mint alárendelt szerepet játszó szempont került szóba.

Már ez a jelenség is utal arra, hogy a szakterem és a szemléltetés kérdései között okszerű összefüggés van.

Nemcsak arra kell gondolni, hogy sok szemléltető eszköz ide oda valóhurcolása, egyéb nehézségek mellett, már az eszközök szempontjából sem kívánatos; hanem arra is, hogy a szemléltetés szempontjából nehezen nélkülözhetők bizonyos rögzített berendezések pl. kapcsolótábla stb.).

Az elmondottak alapján is várható már a szakterem kérdésének újabb és újabb felvetése.

A szerző „Mennyiségtani szakterem” cím alatt a kőszegi evangélikus leánygimnázium újabban berendezett és felszerelt mennyiségtani szaktermét ismerteti.

Dolgozatának jelentősége a szakterem kérdéseken túl abban van, hogy a leggondosabb és legkörültekintőbb mérlegelésre valló konkrét megoldás jelenségein keresztül perspektívát nyit a mennyiségtani szemléltetés ma még forrásban levő problematikájára felé.

Itt nincs terünk arra, hogy ebből az alkalomból a mennyiségtani szemléltetés alapkérdéseit taglaljuk. Csupán annyit jegyzünk meg, hogy a mennyi-